

Maaseudun kehittäminen osana hallituksen työtä

Arvoisat seminaarin osallistujat,

Suomi on Euroopan Unionin maaseutumaisimpia maita. Maaseutumme mahdollisuuksien varaan on rakentunut merkittävä osa Suomen ja suomalaisten hyvinvoinnista. Elinvoimaisella ja kestäväälle pohjalle perustuvalla maaseudulla asutaan, tehdään työtä ja vietetään vapaa-aikaa. Maaseudun voimavarojen hyödyntäminen edellyttää maaseudun työ- ja elinkeinoille yhtäläisiä ja tasa-arvoisia työnteon ja yrittämisen edellytyksiä.

Hallitus on sitoutunut maaseudun elinvoimaisuuden vahvistamiseen. Hallitus antoi eduskunnalle maaseutupoliittisen selonteon keväällä ja asetti siinä keskeisiksi tavoitteiksi maaseudun elinkeinojen ja maaseutupoliittikan kehittämisen sekä elämisen laadun parantamisen maaseudulla. Selonteko linjaa kansallista maaseutupoliittikkaa vuoteen 2020 ja antaa suunnan maaseudun kokonaisvaltaiselle kehittämiselle eri politiikoissa. Sen tavoitteena on rakentaa vahva poliittinen tahtotila maaseudun mahdollisuuksien hyödyntämiseen sekä peruspalveluiden turvaamiseen.

Mainitsen tässä muutaman esimerkin selonteon sisältämistä linjauksista. Käytettävissä olevien aluekehitysohjelmien voimavaroja kohdennetaan maaseudun yhteistyöverkostojen pitkäjänteiseen rakentamiseen. Maaseudun vahvuuksiin ja voimavaroihin perustuvaa yritystoimintaa vahvistetaan edelleen muun muassa turvaamalla yrityspalvelujen saatavuus osana Yritys-Suomi -palvelujärjestelmää. Tavoitteena on koko maan kattava 65 palvelupisteen seudullisten yrityspalvelujen verkosto. Seutupalvelupisteiden maaseutuasiakasvastaavien toiminta rahoitetaan ohjelmakaudella 2007-2013 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta. Jatkossa toimintaan tarvitaan pidempiaikaista rahoitusta.

Hallitus nosti selonteossaan yhdeksi painopisteeksi harvaanasutun maaseudun kehittämisen. Harvaanasutut alueet kattavat yli puolet Suomen pinta-alasta, ja niillä elää noin puoli miljoonaa vakituista asukasta. Harvaanasuttujen alueiden suhteellisen aseman heikkeneminen uhkaa jatkua huoltosuhteen muuttuessa yhä ongelmallisemmaksi. Harvaanasuttu maaseutu tarvitsee erityistoimenpiteitä tasapainoisen aluekehityksen ja kansalaisten tasa-arvoisten palvelujen toteutumiseksi. Esimerkiksi aloittaville yrittäjille suunnattujen yrittäjyyden valmennuskeskusten, Intotalo-tyyppisten toimintojen, levittämistä harvaanasutulle maaseudulle

vahvistetaan. Harvaanasutun maaseudun erityistoimien pohdinnan aloitti juuri valtiosihteerimme vetämä laajapohjainen työryhmä.

Selonteon rinnalla valmisteltiin 5. maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma vuosille 2009-2013. Kokonaisuohjelmassa kiinnitetään huomiota keskushallinnon päätösten maaseutuvaikutuksiin, ja sillä vahvistetaan aitoa poikkihallinnollista toimintaa.

Hyvät kuulijat,

Maaseudun elämänlaadun kehittämiseen ja maaseudun yrittäjyyden tukemiseen maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla on useita keinoja. Mainitsen tässä niistä osan. Ensinnäkin, rahoitamme maaseudun ja maa-, elintarvike- ja metsätalouden tutkimusta ja neuvontaa.

Toiseksi, maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän YTR:n kautta tuetaan hankkeita, joilla toteutetaan maaseutupoliittisen kokonaisuohjelman toimeenpanoa. Vuonna 2009 on rahoitettu mm. Maaseudun sopimuksellisuus -teemaryhmän toimintaa, maaseudun palvelujen ja uuden yhteistoiminnan organisoitumista sekä esimerkiksi PARAS-hankkeen arviointitutkimusta.

Kolmanneksi, EU:n osarahoittamista Manner-Suomen ja Ahvenanmaan maaseudun kehittämisohjelmista myönnetään rahoitusta maaseudun kehittämishankkeisiin ja pienyritysten tukemiseen. EU:n ja valtion osuus tällä ohjelmakaudella eli vuosina 2007-2013 on yhteensä noin 830 milj. euroa. Tämän summan päälle tulee vielä kuntien ja yritysten sekä muiden yksityisten toimijoiden rahoitus.

Yritystoiminnan rahoitusta on lisätty tällä ohjelmakaudella. Kaikki maaseudulla toimivat pienyritykset toimialaan katsomatta voivat saada tukea. Kehittämisvälineitä ja rahoitusta on hyvin saatavissa ja toivon, että nämä mahdollisuudet osataan käyttää hyväksi.

Olennaista on maaseudun asukkaiden ja yrittäjien oma aktiivisuus, mikä samalla lisää kumppanuutta ja sosiaalista pääomaa. Yhdessä toimiminen vahvistaa maaseudun yhteisöllisyyttä. Yhteisöllisyys on maaseudullakin yleisesti ottaen vähentynyt, joten sen vahvistuminen on mitä toivottavinta.

Olen saanut runsaasti palautetta hanketoiminnan ja maaseudun yritystukien toimeenpanon ja byrokratian ongelmista. Näitä ongelmia selvittämään asetin toukokuussa työryhmän, jota vetää Hämeen TE-keskuksen maaseutu- ja energia – vastuualueen päällikkö Kari Kivikko. Työryhmän tehtävänä on tarkastella hanke- ja yritystukien säännöksiä ja ohjeita sekä hallinnolle että asiakkaille koituvan hallinnollisen ja taloudellisen taakan näkökulmasta. Työryhmän selvitykseen sisältyy myös ongelmien ratkaisuvaihtoehtoja, joita voidaan toteuttaa joko kansallisesti tai

joista voidaan tehdä EU:lle säädösten yksinkertaistamisehdotuksia tai jotka otetaan huomioon tukijärjestelmiä seuraavan kerran uudistettaessa. Työryhmän työ valmistuu joulukuun puoliväliin mennessä. On tärkeää, että saamme järjestelmäämme kehitettyä niin, että byrokratia ei estä uutta luovaa ja innovatiivista toimintaa.

Maaseudun pienyrittäjäyys jää usein suuryritysten ja kaupunkien pienyritysten varjoon. Usein saatetaan myös ajatella uusien innovaatioiden syntyvän pääosin vain kasvukeskuksissa, mutta näin ei ole. Innovaatiotoiminta ei ole enää paikkasidonnaista, vaan verkkomaailmassa sekä yhteistyökumppani että asiakas voi olla missä päin maailmaa tahansa.

Nopeat ja tehokkaat tietoliikenneyhteydet ovat ehdottoman tärkeitä nykyajan maaseudulla. Hallitus on tehnyt periaatepäätöksen siitä, että nopeat 100 megabitin tiedonsiirtoyhteydet rakennetaan koko maahan. Tarkoitusta varten on varattu 66 miljoonaa euroa kansallisia varoja vuosille 2010-2015. Lisäksi maaseuturahastosta suunnataan tähän tarkoitukseen 25 miljoonaa euroa EU:lta saamiemme elvytysvaroja. Kuntien omavastuu määräytyy taloudellisen kantokyvyn mukaan niin, että se on 8 %, 22 % tai 33 %. Kaikkein köyhimmillä kunnilla omavastuu siis on 8 %.

Arvoisat kuulijat,

Maaseudulla on tällä hetkellä yhä enemmän tarpeita, joihin nykyjärjestelmämme eivät pysty kaikilta osin vastaamaan. Lisäksi ongelmana on se, että työ ja työntekijä eivät aina kohtaa. Työ on myös hajautunut yhä pirstaleisempiin osiin.

Suomelle iso tulevaisuuden haaste on Euroopan nopein ikääntyminen. Tämä yhdessä kuntien haasteellisen taloudellisen tilanteen kanssa vaatii palveluiden uudelleen järjestämistä. Erityisesti maaseudulla pitää nyt miettiä toimivia malleja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen turvaamiseksi tulevaisuudessakin. Sopimuksellisuus on tässä yksi keino. Sopimuksellisuus ja työn välitysmekanismit tarjoavat ratkaisuja myös maaseudun hajaisten töiden kokoamiseen.

Sopimuksellisuus nostetaan esiin sekä maaseutupoliittisessa selonteossa että kokonaisuohjelmassa. Sopimuksellisuus maaseudun kehittämisessä tarkoittaa maaseudun toimintojen yhdistämistä joustavan työn ja hyödykkeiden välitysmekanismien avulla. Työnvälitysmekanismeissa jonkin organisaation tehtäväksi annetaan töiden tekijöiden, teettäjiä ja rahoittajien yhteen saattaminen sekä yhteistyöhön kannustaminen tukemalla heitä muun muassa rahoituksen hankkimisessa. Kun pieniä toimia kootaan yhteen, saadaan aikaan riittävää toiminnan volyyymiä ja mahdollisuudet kannattavaan toimintaan.

Sopimuksellisuus perustuu julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kumppanuuteen ja se täydentää yksityisen ja julkisen sektorin olemassa olevia järjestelmiä. Kumppanuuksiin perustuvalla yhteistyöllä on paremmat mahdollisuudet

täydentää paikallista palvelutarjontaa ja saada aikaan työllisyyttä verrattuna siihen, että eri sektorit toimivat omilla tahoillaan.

Tavallisen liiketoiminnan ja sopimuksellisuuden ero on toiminnan tavoite: liiketoiminnassa päätavoite on voiton luominen yrittäjälle, sopimuksellisuudessa tavoitteena on tarpeellisten palvelujen ja työtehtävien toteuttaminen tai muu yhteinen hyvä.

Luontevimpia sopimuksellisuuden organisoojia ovat monialaista paikallista kehittämistä tekevät yhdistykset, kuten kyläyhdistykset, yhdessä seudullisen kyläasiamiehen ja alueen toimintaryhmän kanssa. Toimintaryhmillä on kolmikantaisuuteen perustuvan hallituksen ansiosta kokemusta kumppanuuden rakentamisesta julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin sekä paikallisten asukkaiden välillä ja täten niillä on hyvät lähtökohdat sopimuksellisuuden järjestämiselle. 56 toimintaryhmää kattaa koko Suomen, ja ruohonjuuritason toimijoina niillä on vahva tuntuma paikallisiin tarpeisiin ja mahdollisuuksiin.

Sopimuksellisuuden edistäminen on ollut kahden YTR:n sopimuksellisuusteemaryhmän tehtävänä 2000-luvulla. Teemaryhmät ovat selvittäneet sopimustoiminnan edellytyksiä ja koonneet kokemuksia sopimuksellisuushankkeista. Kannustan työhön osallistuneita osapuolia jatkamaan arvokasta työtään tärkeän asian äärellä sekä tiedottamaan siitä laajalla rintamalla! Sopimuksellisuuden edistäminen ja välittäjäorganisaatioiden vakiinnuttaminen vaatii tuekseen koulutusta, ja sitä Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä, Suomen Kylätoiminta ry ja Maaseutuverkostoyksikkö tarjoavat. Prosessi ja työn muutokseen varautuminen sekä uusien menettelyjen käyttöönotto vaatii aikaa.

Hallitus antaa ensi keväänä konkreettisen toimenpideohjelman maaseutupoliittisen selonteon ja eduskunnan siihen antaman palautteen perusteella. Toivon, että siihen saamme mukaan entistä kehittyneempiä maaseudun töiden järjestämisen ratkaisuja.

Lopuksi hyvät kuulijat,

Elinvoimainen ja hyvinvoiva maaseutu vaatii meiltä kaikilta sitoutumista ja yhteistyötä. Se on yhteinen voimavaramme, etumme ja vastuumme. Toimimalla yhdessä maaseutumme parhaaksi voimme rakentaa maaseutumaisen Suomemme tulevaisuutta kestäväälle pohjalle.

Toivotan teille antoisaa ja tuloksellista seminaaripäivää.